

PORI, RAATIHUONE TAIDEMUSEON LAAJENNUSOSAN KOEKAIVAUS

Lokakuu 1997

Koeojan sijainti ja havainnot ennen kaivamisen aloittamista

Raatihuoneen pohjoispuolelle, pohjoiseen viettävään rinteeseen, kaivettiin kaksi rinteensuuntaista koeojaa, jotka leikkasivat taidemuseon laajennusosan suunnitellun sijaintipaikan pitkittäissuunnassa (ojien kattaman alueen pituus yhteensä n. 48 m). Ojan sijainti mitattiin raatihuoneen tonttia ympäröivästä kiviaidasta. Sen länsipää sijaitsi n. 16 m läntisen kivimuurin ulkoreunasta ja itäpää n. 16 m itäisen kivimuurin ulkoreunasta. Ojien pohjoisreuna sijaitsi n. 6,5 m pohjoisen kivimuurin sisäreunasta. (ks. yleiskartta)

Raatihuoneen tonttia on pengerrytetty täytemaalla voimakkaasti. Sekä läntisen, että itäisen kivimuurin vieressä maanpinta on tontilla koeojan linjan kohdalla n. 70 cm nykyisen katutason yläpuolella, josta tontin pinnan profiili nousee keskiosaa kohti mentäessä. Koeojien linja leikkaa tontin puolivälissä rinteestä pohjoiseen työntyvän kumpareen, joka kuitenkin osoittautui koostuvan täytemaasta ja on ilmeisesti vuoden 1852 paloa nuorempi. (ks. pintavaaituskartta ja yleiskartta)

Ennen vuoden 1852 paloa paikalla sijaitsi tontti numero 136, jonka rakennukset 2 ja 3, sekä tontin molemmipuoliset kadut ojalinjaus leikkaa. Maanpinnalla ei ollut havaittavissa merkkejä paloa edeltäneestä rakennusvaiheesta. (ks. yleiskartta)

Kaivaushavainnot

Täytemaa:

Molempien koeojien alueella oli havaittavissa melko yhtenäinen kahdesta eri kerrostumasta koostuva täytemaakerros. Sen ylempi osa (paksuus n. 30-40 cm) oli savista, osin hiekansekaista modernia (ks. löydöt) täyttömaata. Alempi täytemaakerros oli tummaa multamaista maata, johon oli sekoittunut runsaasti tiiltä ja tiilimurskaa, erityisesti kerroksen alaosiin.

Yhtenäistä, selvää palokerrosta ei alueella havaittu ja merkit tulesta (noki, hiili) olivat yleensäkin hyvin vähäisiä.

Havainnot täytemaan alapuolella:

Oja A

Länsipää (0 -5,5 m):

Ylemmän täytemaakerroksen (30 cm) alta tuli 2 metrin alueella (0,80-2,80 m:n kohdalla) n. 20 cm paksuinen täyttöhiekkakerros, jonka alapuolelta alkoi alempi täyttömaakerros n. 50 cm syvyydessä. Alempi täyttömaakerros sisälsi erittäin runsaasti tiiltä kaivettuun pohjatasoon (n. 90 cm maanpinnasta) asti. Tässä tasossa ojan länsipäästä tuli esiin suuri laakea kivi, jolloin kaivaminen lopetettiin. Kairauspisteen 8 kohdalla n. 100 cm syvyydessä esiin tuli hienon hiekan muodostama kerros, johon suuri laakea kivi oli perustettu. Hiekka oli hiilen ja tiilenmurujen sekaista ja se sisälsi myös vähän palanutta luuta. (ks. tasokartta)

Kairauspiste 8:

- n. 160 cm maanpinnasta: hyvin pehmeä, hiekan- ja savensekainen, hiilen värjäämä maa. Seassa hieman laastia. (vrt. kairausnäyte 7; samaa maainesta, mutta tässä näytteessä ei ole puhippuja) Kulttuurimaata.
- n. 190 cm maanpinnasta: puhdas pohjahiekka (=karkea vaaleanruskea hiekka).

Keskiosa (5,5 - 9 m):

Täytemaakerroksen alapuolelta (70-90 cm maanpinnasta) tuli ojan keskiosassa karkeaa hiekkaa sekä hyvin hienon, hiekkansekaisen maan alue, joka oli hiilen värjäämä ja osin savensekainen. Sen kohdalla eteläprofiilissa havaittiin n. 80 cm syvyydessä n. 2 metrin matkalla (7-9 m:n kohdalla) ohut palovyöhyke. Kaivaminen lopetettiin palojälkien tultua esiin. (ks. tasokartta)

Kairauspiste 7:

- n. 135 cm maanpinnasta: Tummanruskea multamainen hiekkansekainen maa.
- n. 170 cm maanpinnasta: Saven- ja hiekkansekainen hienojakoinen pehmeä maa, jossa maatuneen puun lastuja sekä laastin siruja. Kulttuurimaata.
- n. 190 cm maanpinnasta: Jo puhtaampaa, hiekkaista, hieman tummemman maan sekaista maata.
- n. 220 cm maanpinnasta: Puhdas pohjahiekka.

Itäpää (9-15 m):

Ojan itäpäässä täytemaakerros ulottui 90-100 cm:n syvyyteen maanpinnasta. Kerroksen alaosissa oli runsaan tiilimurskan lisäksi melko suuria kiviä sekä runsaan mukulakiven alue. Löyhä, irtonainen mukulakivikeskittymä jatkui alaspäin mentäessä aina kaivettuun pohjatasoon (n. 160-170 cm maanpinnasta) asti ja se näyttää muodostavan yhdessä sen alta esiin tulleen suuren kiven kanssa mahdollisen rakenteen tai rakenteen jäännöksen, joka saattaa liittyä paikalla sijainneen talon nro 2 seinärakenteisiin. Keskittymä jatkuu pohjoisprofiiliin.

Mukulakivikeskittymä jakaa selvästi ympäröivät maalajit: sen länsipuolelta tuli heti täytemaakerroksen alapuolelta karkeaa hiekkaa, joka vastaa tyypiltään alueen puhdasta pohjahiekkaa. Itäpuolella täytemaan alta paljastui erittäin kovan ja tiiviin savensekaisen maan alue, jossa oli nokijuovia sekä runsaasti tiilimurskaa ja kiviä. Kairausnäytteen mukaan tämä maa-aines jatkuu erittäin kivisenä ja kovana kaivetusta pohjatasosta yli 205 cm syvyyteen maanpinnasta. Noin 230 cm syvyydessä maanpinnasta alkaa puhdas pohjahiekka (**Kairauspiste 6**). (ks. tasokartta, profiilikartta ja yleiskartta)

OJA BLänsipää (n. 0 - 6 m)

Ojan länsipäässä ylemmän täytemaakerroksen alta tuli 4 metrin alueella (2,40-6,30 m kohdalla) n. 40 cm:n paksuinen täyttöhiekkakerros, joka näytti muodostavan rinteestä pohjoiseen työntyvän kumpareen. Sen alta tuleva tumma multamainen, runsaan tiilimurskan sekainen täytemaakerros jatkui kaivettuun pohjatasoon (n. 100 cm maanpinnasta) asti. Samankaltainen maa-aines jatkuu kairauksen perusteella ainakin 200 cm syvyyteen maanpinnasta, mistä alaspäin kairaus oli maaperän kuivuuden vuoksi mahdotonta (**Kairauspiste 1**). (ks. tasokartta)

Keskiosa (6 - 19 m)

Ojan keskiosassa täytemaan alta paljastui jo n. 40 cm:n syvyydessä erittäin runsaan laastin ja tiilimurskan keskittymä 13 metrin alueella. Keskittymän alueella ei ollut merkkejä säilyneistä rakenteista, mutta on todennäköistä, että se liittyy paikalla sijainneen talon nro 3 kellarirakenteiden jäännöksiin. (ks. tasokartta ja yleiskartta)

Kairauspiste 2:

- laasti- ja tiilikeskittymä jatkuu n. 200 cm syvyyteen maanpinnasta, mistä alkaa puhdas pohjahiekka.

Kairauspiste 3:

- n. 170 cm maanpinnasta: Maa muuttuu tummemmaksi, hiekkaisemmaksi, sisältää vähemmän laastia, ei vielä puhdasta.
- n. 200 cm maanpinnasta: Puhdas pohjahiekka.

19 - 24,5 m:

Laasti- ja tiilimurskakeskittymän itäpuolella tuli täytemaakerroksen alta noin 3 metrin alueelta (19-22 m:n kohdalla) tiilimurskan sekaista karkeaa hiekkaa, joka muuttui 22-23 m:n kohdalla n. 95 cm:n syvyydessä puhtaaksi pohjahiekaksi. N. 23-24,5 m:n kohdalla täytemaakerroksen alta tuli n. 90 cm:n syvyydessä ohut, tumma, tiivis, hiekkansekainen kerros, joka oli osin hiilen värjäämä. Kairausnäytteen perusteella kulttuurikerros paikalla on ohut ja jo 130 cm:n syvyydessä maanpinnasta tulee puhdasta pohjahiekkaa (**Kairauspiste 4**). (ks. tasokartta)

Itäpää (24,5 - 29,5 m)

Ojan itäpäässä täytemaakerroksen alta tuli n. 80 cm:n syvyydessä maanpinnasta erittäin tiivis, lähes yksinomaan tiilimurskan muodostama kerros, jonka seassa oli tummemman maan juovia sekä pieniä kiviä. Sen alta n. 90 cm:n syvyydestä tuli 27-29 m:n kohdalla tiivis, kova vyöhyke, joka muodostui päällekkäisistä ohuista horisontaalisista savensekaisista kerroksista. Noin 90 cm:stä alaspäin paljastui paljon mukulakiveä sisältänyt saven- ja hiekkansekainen erittäin kova ja tiivis kerros, johon kaivaminen lopetettiin. Nämä kovat, tiiviit horisontaaliset kerrokset jatkuvat sekä pohjois-, että itäprofiiliin ja liittyvät luultavasti paikalla olleen kadun rakenteeseen. (ks. tasokartta, profiilikartta ja yleiskartta)

Kairauspiste 5:

- tiivis, kova maa jatkuu tasosta alaspäin
- n.160 cm maanpinnasta: Puhdas pohjahiekka

Yhteenveto

Vuoden 1852 paloa edeltäneet kulttuurikerrokset näyttävät poikkeuksetta tulevan esiin alemman täytemaakerroksen alaosassa olleen runsaan tiilimurskan alta n. 70 – 100 syvyydessä maanpinnasta. Syvimmillään kulttuurikerrokset näyttävät olevan koeojan A kohdalla, jossa ne jatkuvat karkean hiekan aluetta lukuunottamatta aina 190 – 230 cm:n syvyyteen maanpinnasta ja näyttävät muodostavan mielenkiintoisia, mahdollisesti paikalla olleeseen tielinjaan, rakennukseen ja sen itäpuolella sijainneeseen pihamaa-alueeseen, ehkä vanhempaankin asutusvaiheeseen liittyviä kerrostumia.

Ojan B alueella ei näytä säilyneen, keskiosan laasti- ja tiilikeskittymää sekä ojan itäpään mahdollisesti katuun liittyviä kerroksia lukuunottamatta, kovinkaan syvää kulttuurikerrosta ja on epätodennäköistä, että alueella olisi säilynyt paljon paloa edeltänyttä rakennusvaihetta vanhempia kerroksia. Ojan B länsipäässä eroa alemman täytemaakerroksen ja sen alla mahdollisesti olevien pihamaahan liittyvien kerrosten välillä oli kairausnäytteissä vaikea havaita, joten paloa edeltäneitä kerroksia saattaa alueelta yhä löytyä.

Turussa 5.11.1997

Heidi Viljanen

LÖYDÖT:Täyttömaan ylempi kerros:

Oja A: Lasten muovinen hiekkakakkumuotti
 Oja B, länsiosa: Karhuvillan pala
 Muovipussin pala

Täyttömaakerros:

Oja A: Ikkunalasia, kirkas
 Pullolasia, ruskea, vihreä, kirkas
 Pullon kaulaosa, sampanja- tms. moderni pullo
 Lasipullon pohjan katkelma
 Rautahelan katkelmia (oven tms.)
 Rautanaula, tehdasvalmisteinen, 85 mm
 Takonaula, 40 mm
 Fajanssi-/posliiniastian paloja, valk.
 Punasavikeramiikkaa, lasitus sisäpinnalla
 Punatiiltä runsaasti
 Tulenkestävän tiilen katkelmia
 Liitupiipun varren katkelma
 Palamatonta luuta
 Palanutta luuta

Oja B, länsiosa: Pullolasia, vihreä
 Keramiikan pala, valkoinen, lasitettu
 Muototiilen paloja
 Liitupiipun varren katkelma
 Palanutta luuta

Oja B, itäosa: Metallilevyn katkelma, vääntynyt, luult. moderni
 Rautanaula, tehdasvalmisteinen, 55 mm
 Fajanssi-/posliiniastian paloja, vaalea
 Punasavikeramiikkaa, lasitus sisäpinnalla
 Punasavikeramiikkaa, ei lasitusta
 Muototiilen paloja
 Punatiiltä runsaasti
 Palamatonta luuta

Täyttömaakerroksen alapuoliset kerrokset:

Oja A:
 Palaneen maan kerros: Rautakuonaa, 2 palaa
 Kova, tiivis hiilen- ja tiilimurskan sekainen kerros: Takonaula, 90 mm
 Mukulakivikeskittymän yläosat: Tulenkestävän tiilen katkelma
 Lasipullon kaulaosa, vihreä
 Fajanssin katkelma, valk.

Oja B, itäosa:
 Hiekkansekainen, tumma, tiivis maa, jossa hiiltä: Punasavikeramiikan pala, lasitus vain toisella
 pinnalla
 Tiili- ja laastikerros, yläosa: Rautanaula, tehdasvalmisteinen

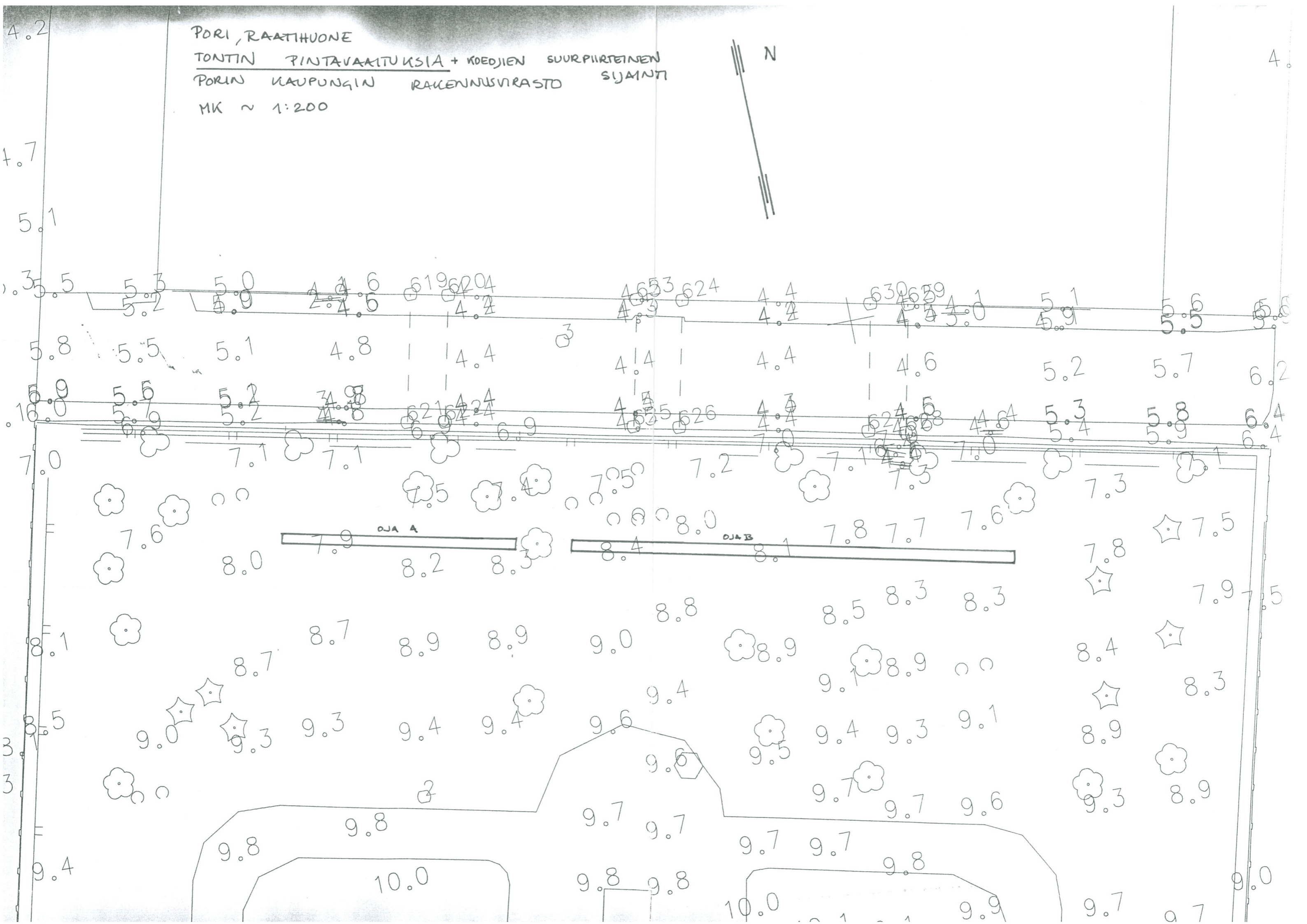
VALOKUVALUETTELO:

KUVA NRO.	SUUNTA	KOHDE
1	W	Yleiskuva; koeojan linja ennen kaivamisen aloittamista
2	W	Rinteessä pohjoiseen työntyvä kumpare
3	W	Yleiskuva; koeoja B lähes pohjatasossa
4	W	Laastin- ja tiilensekainen kerros
5	E	Yleiskuva; koeoja A pohjatasossa
6	W	Koeojan A syvemmälle kaivetun itäpään eteläinen profiili
7	W	Laastin- ja tiilensekainen kerros pohjatasossa
8	W	Koeojan B syvemmälle kaivetun itäpään eteläinen profiili
9	N	Koeojan B syvemmälle kaivetun itäpään eteläinen profiili
10	E	Yleiskuva; koeoja B pohjatasossa

PORI, RAATHUONE

TONTIN PINTAVAARITUKSIA + KOEDJEN SUURPIIRTEINEN
PORIN KAUPUNGIN RAKENNUSVIRASTO SIJAINNI

MK ~ 1:200

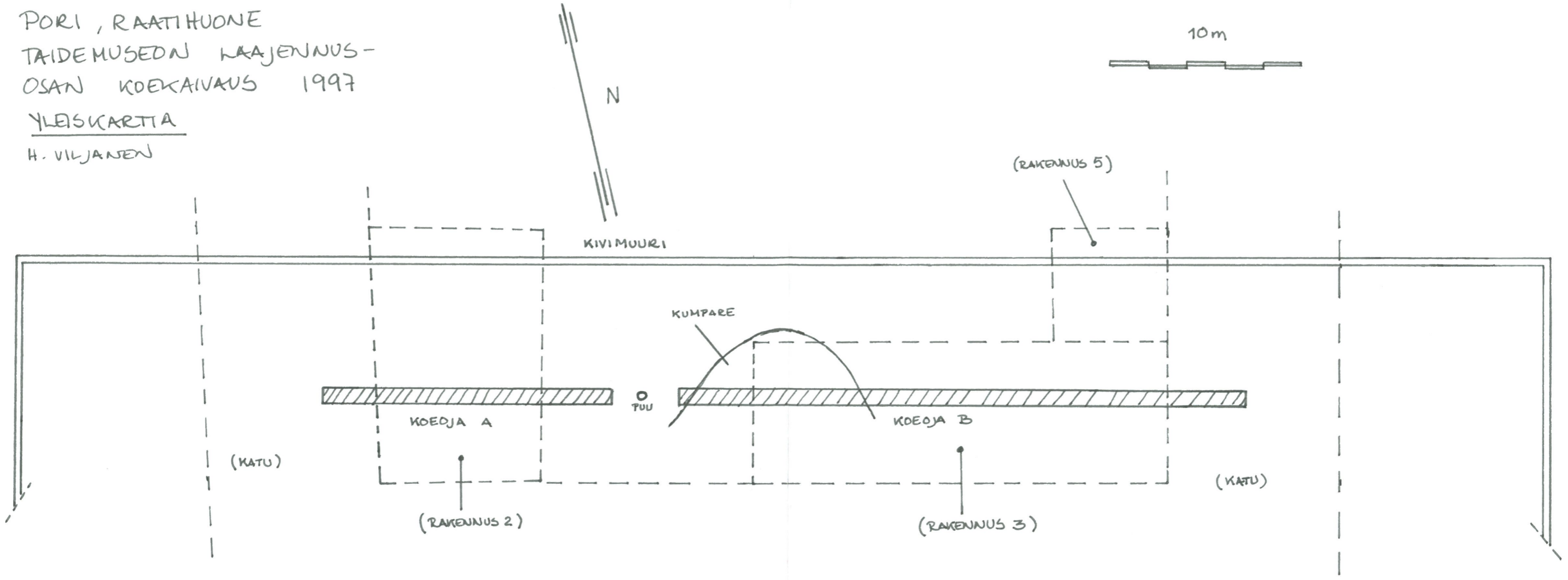

4.2
4.7
5.1
5.3
5.5
3
3
3
3
3

4
4
4
4
4
3
3
3
3
3

4.4 4.6 4.4 4.4 4.4 4.4 4.4 4.4 4.4 4.4 4.4 4.4 4.4
5.0 5.0 5.0 5.0 5.0 5.0 5.0 5.0 5.0 5.0 5.0 5.0 5.0
5.8 5.5 5.1 4.8 4.4 4.4 4.4 4.4 4.6 5.2 5.7 6.2
5.5 5.2 4.8 4.4 4.4 4.4 4.4 4.6 5.3 5.8 6.4
7.1 7.1 7.5 7.4 7.2 7.1 7.3 7.3 7.5 7.5 7.5 7.5
7.9 7.9 8.2 8.3 8.4 8.1 7.8 7.7 7.6 7.8 7.5
8.7 8.7 8.9 8.9 9.0 8.8 8.5 8.3 8.3 8.4 7.9 7.5
8.7 8.7 9.3 9.3 9.4 9.4 9.4 9.4 9.4 9.4 9.4 9.4
9.8 9.8 9.8 9.8 9.8 9.8 9.8 9.8 9.8 9.8 9.8 9.8
10.0 10.0 10.0 10.0 10.0 10.0 10.0 10.0 10.0 10.0 10.0 10.0

PORI, RAATHUONE
 TAIDEMUSEDN KAAJENNUS-
 OSAN KOEKAINAUS 1997
YLEISKARTTA
 H. VILJANEN

----- = VUODEN 1852 PALOA EDELTANEEN
 ASEMAKAAVAN MUKAISTEN
 RAKENNUSTEN JA KATOJEN ÄÄRIVIIVAT

PORI, RAATHUONE
 TAIDEMUSEON LAAJENNUS-
 OSAN KOEKAIVAUS 1997

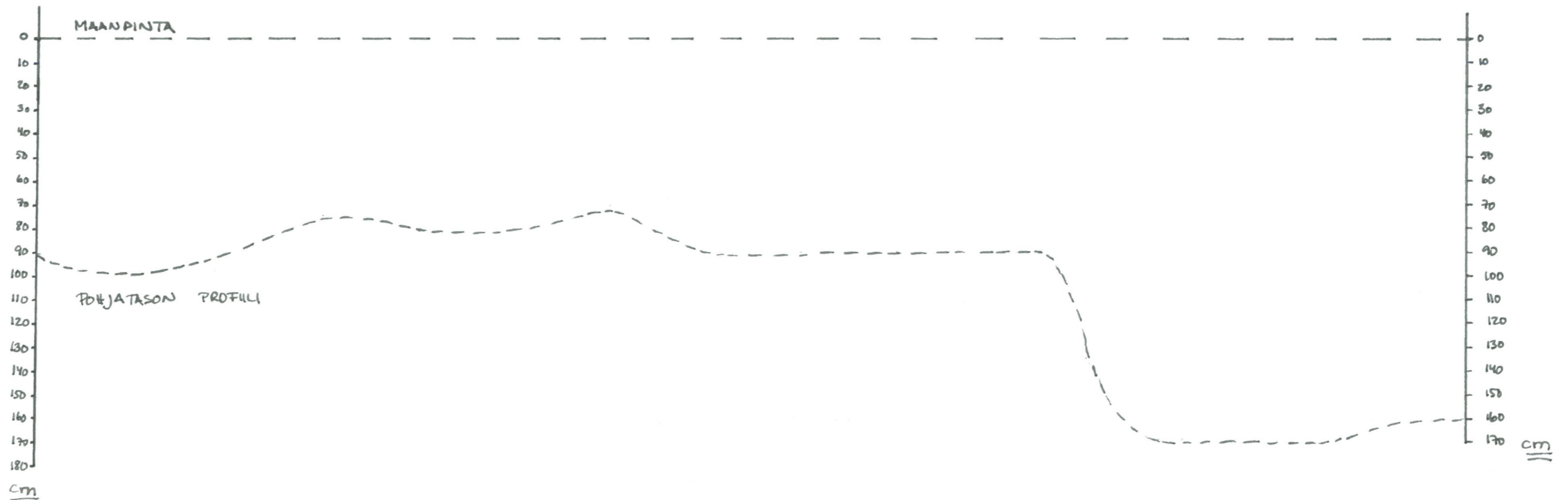
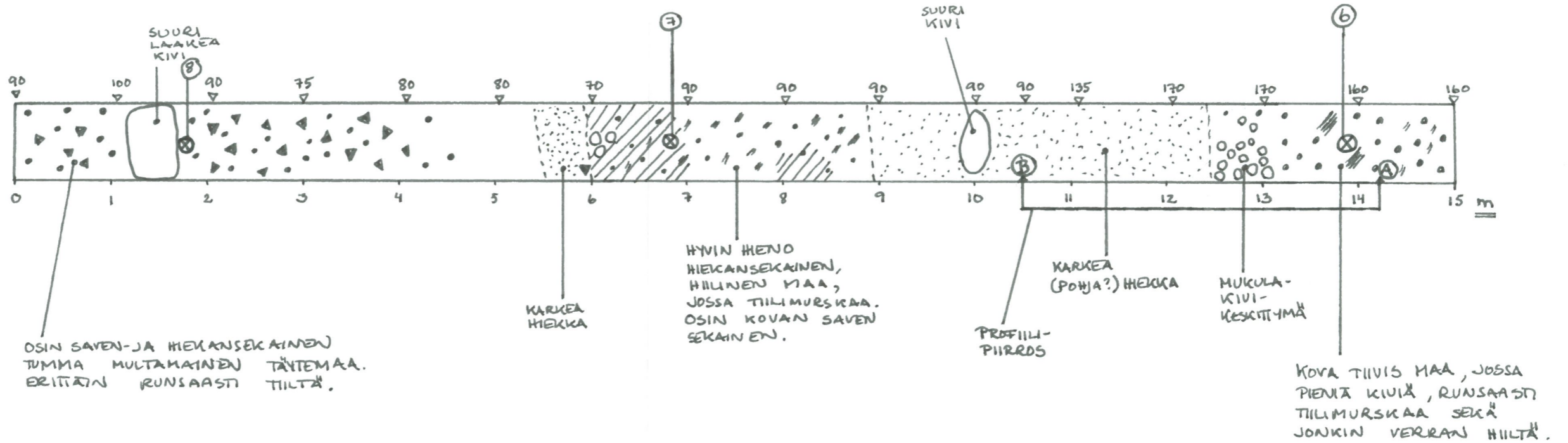
KOEOJA A

POHJATASO, POHJAN PROFILII

H. VILJANEN

- = HIEKKA
- = SAVENSEKAINEN MAA
- = KIVI
- = TIILI / TIILENPALA
- = TIILIMURSKA
- = HIILTÄ / HIILTÄNYT PUUNPALA
- = KAIRAUSPISTE
- = POHJATASON SYVYYS MAANPINNASTA

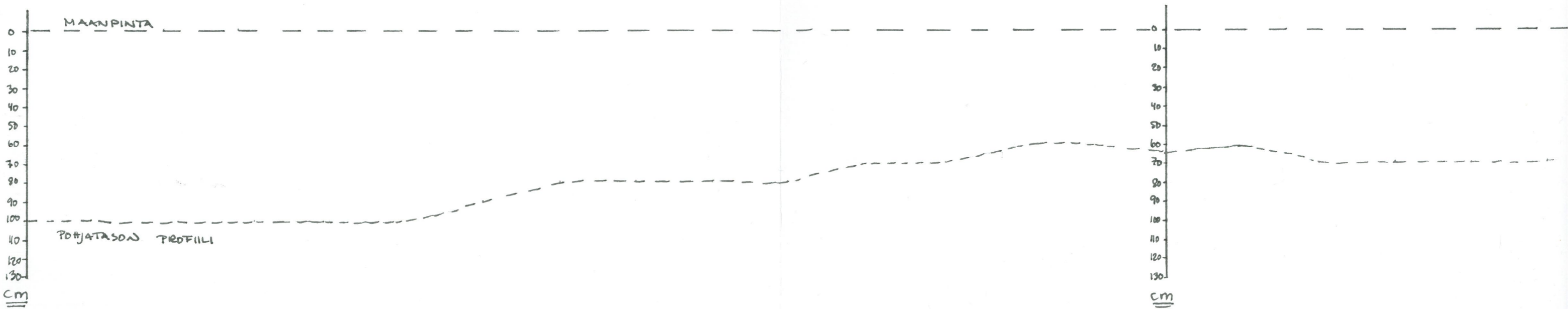
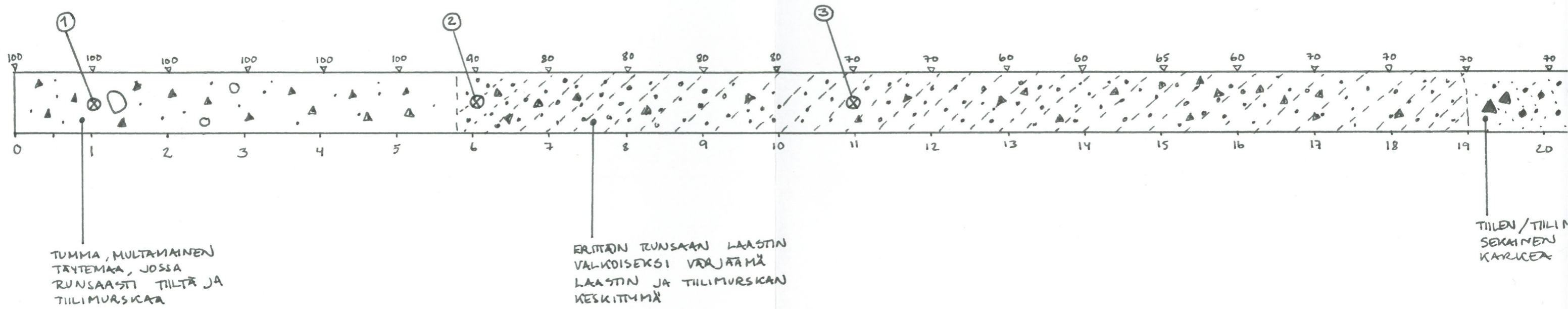

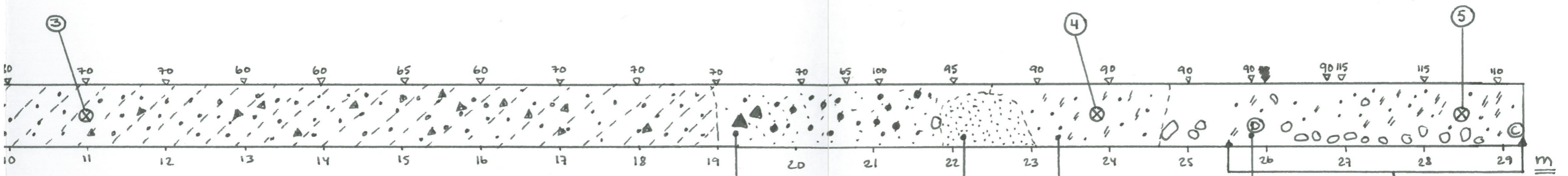
PORI, RAATHUONE
 TAIDEMUSEON LAAJENNUS-
 OSAN KOEKAINAUS 1997

KOEOJA B

POHJATASO, POHJAN PROFILII
 H. VILJANEN

- = HIEKKA
- = LAASTI
- = KIVI
- = TIILI / TIILENPALA
- = TIILIMURSKA
- = HILTTÄ
- = KAIRAUSPISTE
- = POHJATASON SUUVIS MAANPAINASTA

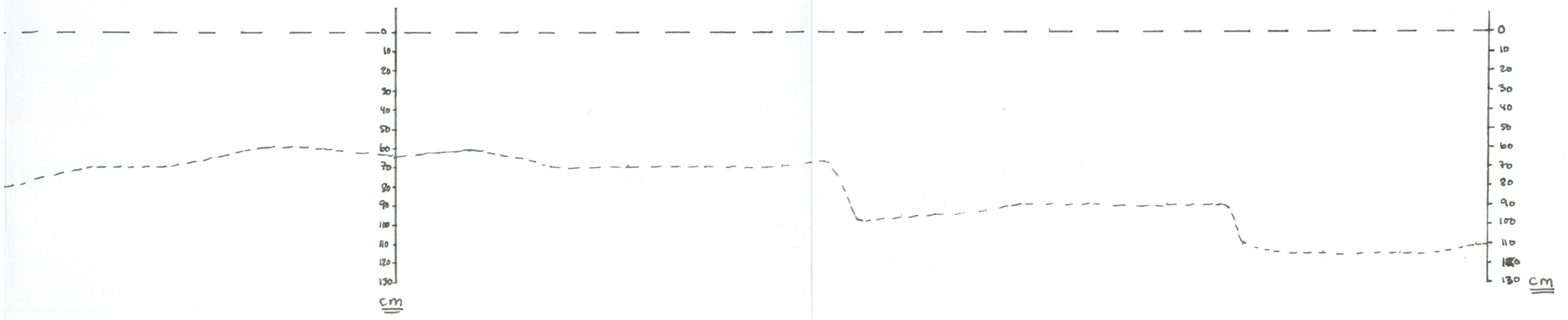
TIILEN / TIILIMURSKAN
SEKAINEN
KARKEA HIEKKA

KARKEA
(PUHDAS) HIEKKA

HIEKANSEKAINEN
TUMMA, TIIVIS MAA,
JOSKA HIEMAN TIILIMURUA
SEKÄ JONKIN VERRAN
'HIILEN VÄRJÄHMÄ'

ERITTÄN TIIVIS, HIENOJAKOINEN
HIEKANSEKAINEN MAA, JOSKA
TIILENMURUA, PIENTÄ KIVIÄ JA
NOKIJUOVIA

PROFIILIPILREOS

PORI, RAATIHUONE
 TAIDEMUSEON LAAJENNUS-
 OSAN KOEKAIVAUS 1997

PROFIILI KARTAT

H. VILJANEN

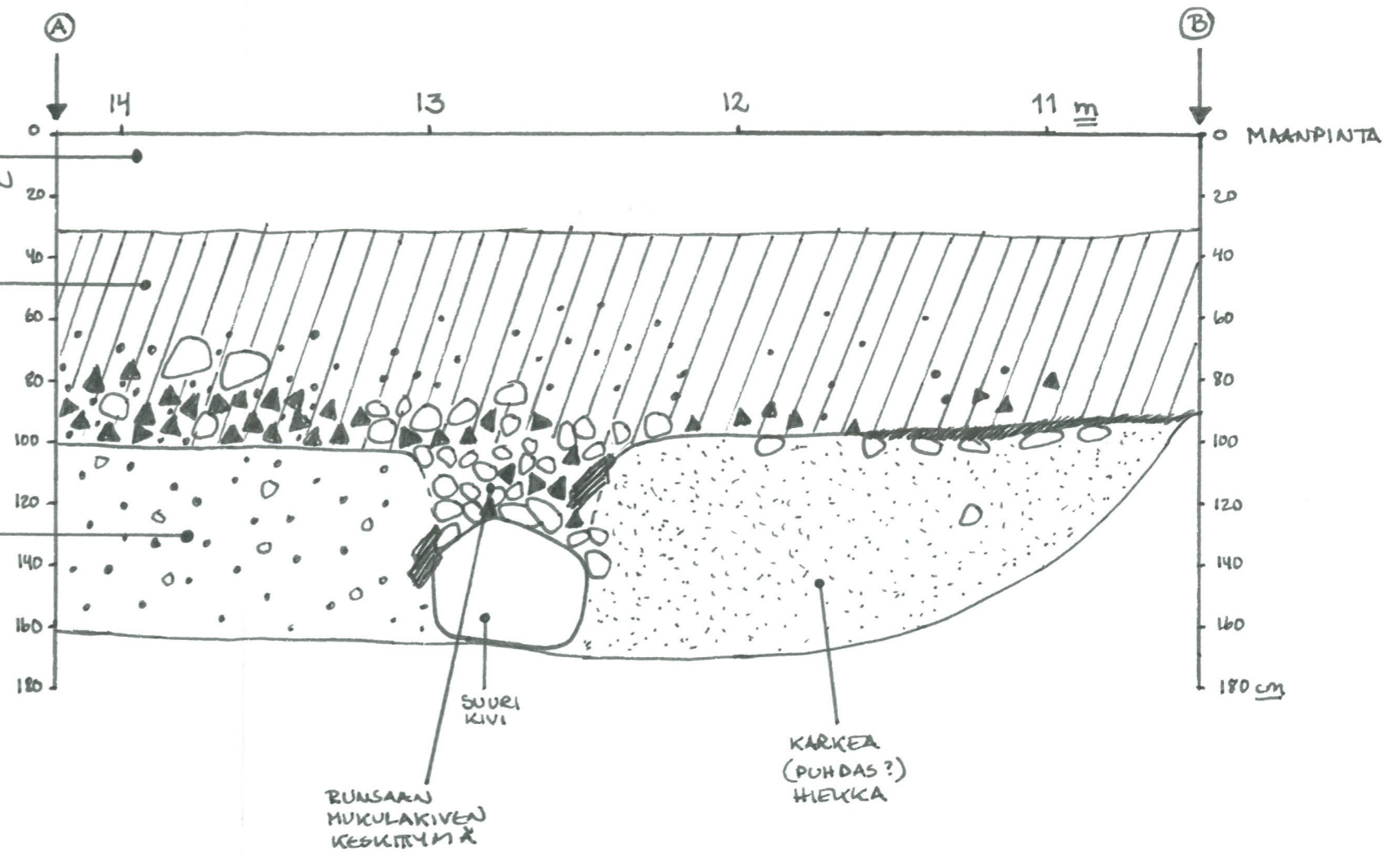
- = HIEKKA
- = KIVI
- = TIILI / TIILEN PALA
- = TIILIMURSKA
- = HIILTÄ
- = HIILTÄNEEN PUUN PALA

KDEOJA A
 ITÄPÄÄDYN
 ETELÄPROFIILI

YLEMPI TÄYTE-
 MAAKERROS,
 OSIN HIEKANSEKAINEN
 SAVINEN MAA

ALEMPI TÄYTEMÄÄKERROS,
 TUMMA MURTAMAINEN
 OSIN SAVEN- JA HIEKAN-
 SEKAINEN. ERITYISESTI
 ALAOSASSA RUNSAASTI
 TIILITÄ JA TIILIMURSKAA.

ERITTÄIN TIIVIS, KOVA,
 HIENOJAKOINEN
 SAVENSEKAINEN
 MAA, JOSSA
 TIILIMURSKAA JA
 PIENIÄ KIVIÄ

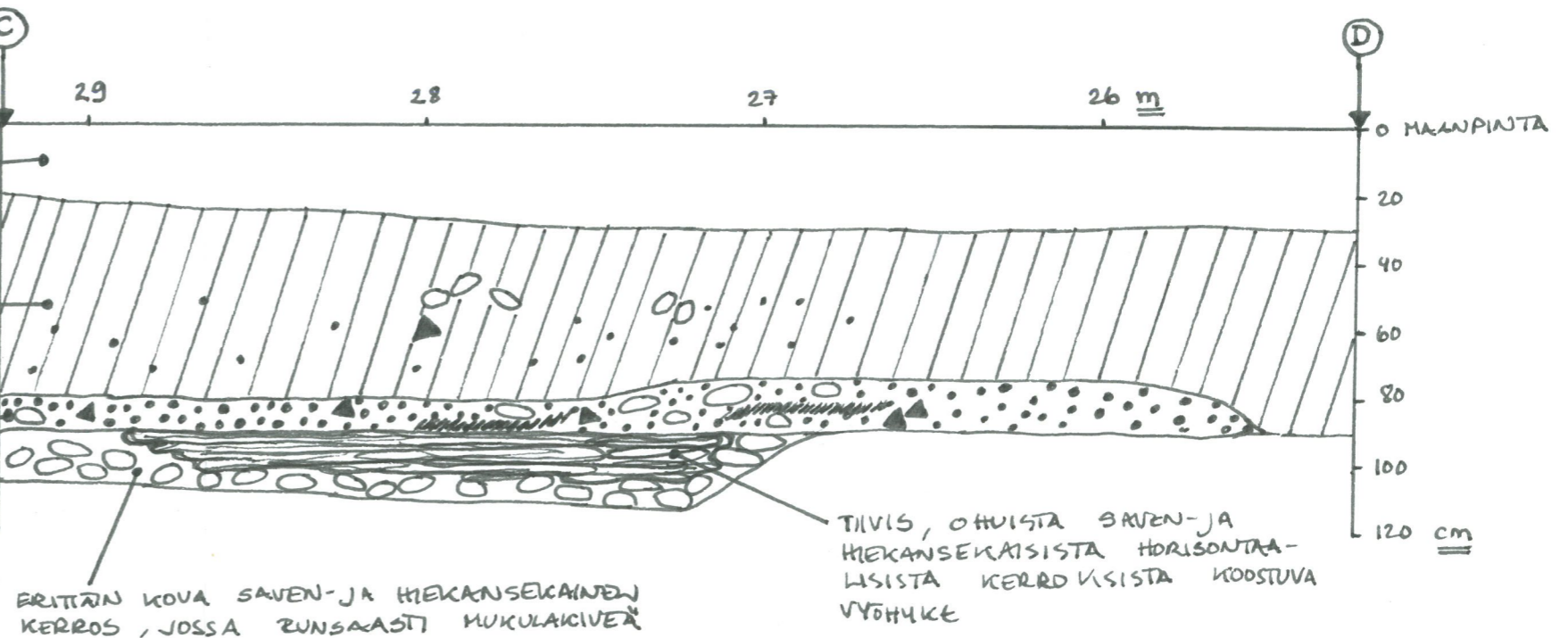

KDEOJA B
 ITÄPÄÄDYN
 ETELÄPROFIILI

YLEMPI TÄYTEMÄÄKERROS
 OSIN HIEKANSEKAINEN
 SAVINEN MAA.

ALEMPI TÄYTEMÄÄKERROS
 TUMMA MURTAMAINEN
 OSIN SAVEN- JA HIEKAN-
 SEKAINEN MAA. ERITYISESTI
 ALAOSASSA TIILIMURSKAA.

KATVES YKSINOMAAN
 TIILIMURSKASTA KOOSTUVA
 TIIVIS, KOVA KERROS, JOSSA
 TUMMAN MAAN HORIZONTAALISIA
 JUOVIÄ, OSA HIILEN VÄRJÄMIÄ.
 JOUKOSSA PIENIÄ KIVIÄ

R40 neg. 118971

Rintessä pohjoiseen työttyvä kumpare

R40 neg. 118971

Yleistuva; kooje B lähes pohjatasossa

R40 neg. 118970

Yleistuva; koojan linja ennen kaivanisen aloittamista

R40 neg. 118973

Laastin- ja tiilensetäinen kerros

Yleiskuva; kooja A pohjatasossa. RHO neg. 118974

Kooja A syvemmälle kaivetun itäpään eteläinen profiili
RHO neg 118975

Laastin ja tiilenselkainen kerros pohjatasossa. RHO neg. 118976

Valok. Heidi Viljanen

Kocojan B syvemmälle kaivetun itäpään eteläinen profiili:
RHO neg. 118977

Kocojan B syvemmälle kaivetun itäpään eteläinen profiili:
RHO neg. 118978

Yleiskuva; kocoja B pohjatasossa

RHO neg. 118979